परिशिष्टम्

अव्ययपदानि

अव्ययं [Indeclinable] नाम् किम्?

सदृशम् त्रिषु लिङ्गेषु, सर्वासु च विभक्तिषु ।

वचनेषु च सर्वषु, यन्नव्येति तदव्ययम् ।

यस्य शब्दस्य सर्वदा एकम् एव रुपं भवति, सः शब्दः अव्ययम् इति नाम्ना ज्ञायते। लिङ्गविभक्तिवचनमनुसृत्य तस्य परिवर्तनं न भवति।

यथा ---

त्रिषु लिङ्गेषु –

1. मोहनः **अपि** पतति। [पुं]
2. माला **अपि** पतति। [स्त्री]
3. फलम् **अपि** पतति। [नपुं]

सप्तसु विभक्तिषु –

1. गणेशः **अपि** मन्दिरे अस्ति। [प्र. वि.]
2. गणेशम् **अपि** हारं अर्पयतु। [द्वि. वि.]
3. गणेशेन सह पार्वती **अपि** अस्ति। [तृ. वि.]
4. गणेशाय नमस्करोतु। पार्वत्यै **अपि** नमस्करोतु। [च. वि.]
5. गणेशात् **अपि** आशीर्वादं स्वीकरोतु। [पं. वि.]
6. गणेशस्य **अपि** पूजां करोतु। [ष. वि.]
7. गणेशे **अपि** भक्तिः भवतु। [स. वि.]

त्रिषु वचनेषु –

1. बालकः **अपि** पुस्तकं पठति। [ए. व.]
2. बालकौ **अपि** पुस्तकं पठतः। [द्वि. व.]
3. बालकाः **अपि** पुस्तकं पठन्ति। [ब. व.]

“**अपि**” इति अव्ययम् । तस्य एकम् एव रूपम् उपरि लिखितेषु वाक्येषु दृश्यते।

लिङ्गविभक्तिवचनमनुसृत्य परिवर्तनं ना भवति।

List of commonly used अव्ययानि|

क्र.	अव्ययम्	Meaning in English
१	अत्र	Here
२	तत्र	There
३	कुत्र	Where
४	अन्यत्र	Somewhere
५	सर्वत्र	Everywhere
६	एकत्र	Together
७	च	And
८	अपि	Also or Too
९	एव	Only
१०	इति	That is what
११	यत्	That
१२	पूर्वम्	Before
१३	इदानीम्	Now
१४	कदा	When
१५	कुतः	From where
१६	इतः	From here
१७	ततः	From there
१८	सह	With
१९	विना	Without
२०	कथम्	How
२१	किमर्थम्	Why
२२	आम्	Yes
२३	न	No
२४	यतः	Because
२५	निश्चयेन	Definitely

२६	शनैः	Slowly, gradually
२७	उच्चैः	Loudly, high
२८	पुरतः	In front
२९	पृष्ठतः	Behind
३०	वामतः	To the left
३१	दक्षिणतः	To the right
३२	उपरि	Above
३३	अधः	Under
३४	अन्तः	Inside
३५	अद्य	Today
३६	श्वः	Tomorrow
३७	परश्वः	Day after tomorrow
३८	प्रपरश्वः	Three days after today
३९	ह्यः	Yesterday
४०	परह्यः	The day before yesterday
४१	प्रपरह्यः	The days before today